

gatlanokra közvetlenül egymást követő rangsorban vannak bejegyezve. A jelzálogjogoknak hasonló természetűeknek kell lenniök, illetve az egyesítés előtt egyenlő természetűekké átalakítandók a Jt. 80. §-a alapján. Akadálya az egyesítésnek az, ha valamelyik jelzálogjogot idegen jog (p. o. alzálogjog) terheli. Az egyesítéshez a jelzálogtulajdonos hozzájárulása is szükséges (Jt. 80. §., Trts. 61. §-ának 4. bek. és 23.000/1929. I. M. r. 16. §.)

Nem érdektelen talán annak megemlítése, hogy a német jogban, ahol a jelzálogjogok egyesítésére szintén nem voltak tételes jogszabályok, újabban a német legfelsőbb bíróság (R. G. vom 27. Juni 1934. V. B. 12/34.) a korábbi ellenkező bírói gyakorlat megváltoztatásával szintén kimondotta, hogy a jelzálogjogok egyesítése (összefoglalása) nincsen ellentétben a magánjog általános és a telekkönyvi jog különös szabályaival, tehát az ily irányú kérelem, amennyiben annak feltételei fennforognak, a bíróság által teljesítendő.

Dr. Keresztes Gyula.

A követelés engedményezés büntetőjogi védelme és az érdekszempont.

A 208/1935. sz. büntető jogegységi határozat, mely az engedményezett követelésnek az engedményező részéről felhasználását sikkasztásnak nem minősíti, a kritikai hozzászólásoknak egész sorát váltotta ki. E kritikáknál — így dr. Balla Ignácnak és dr. ifj. Nagy Dezsőnek a Polgári Jogban megjelent közleményeivel, valamint utóbbinak a Bűnügyi Védők Egyesületében elhangzott érdekes fejtegetéseivel — teljes mértékben egyetértek.

Igy csak egy oly szempont jelentőségét kívánám itt ki-domborítani, amely választ adhat e kérdésre, hogy miért éppen a civiljogászok részéről jutott e büntető határozattal szemben a kritika hangja kifejezésre s hogy miért váltott ki a Kúria gyakorlatának ez a változása széles körben kifejezésre jutó ellentmondást? Ha e kérdés gazdasági jogi vonatkozásait vesszük figyelembe, s ennek megfelelően azt az *érdekmomentumot* vizsgáljuk, amelyet a Kúria állásfoglalása alapján kialakuló jogi helyzet érint, úgy arra a megállapításra kell jutnunk, hogy *az engedmény, mint ügyleti forma, a büntetőjogi védelem hiányában csaknem teljesen elveszti a gazdasági és hiteléletben kialakult jelentőségét. Ennek megérzése váltott itt ki a szokásosnál nagyobb rezonanciát.* Az engedmény büntetőjogi védelmének meglazításánál nem egyszerűen egy büntetőjogi szabály többé-kevésbé helyes alkalmazásáról van csak szó, hanem egyben a gazdasági életben kialakult, jelentős funkciót betöltő ügyleti csoport fenntartásának kérdéséről is.

A gazdasági rend és a jogélet párhuzamos fejlődése s az e részben fennálló összefüggések szempontjából különleges jelentőséggel bírnak azok a jogintézmények, amelyek a mai ter-

melési rend keretében jelentkező tőkeszükségletek kielégítésére módot nyújtottak. Az elmúlt száz év során oly nagy lendületet vett tömegtermelés kialakulása éppen olyan kevésbé képzelhető el a gőzgép és villamosság, vagy a munkamegosztáson alapuló organizációs elv érvényesülése nélkül, mint a tőkeszerzés lehetőségeit biztosító jogintézmények hiányában. A részvények, záloglevelek, kötvények a tőkék gyűjtésének és felhasználásának; átalakításának és mobilizálásának ezek a megfelelően kicsiszolt jogi momentumai biztosították a vállalkozás számára azt a tőkeakkumulációt, amely nélkül a gazdasági élet mai fejlődési fokát el nem érhetne volna. A gazdasági szükségletek egyébként is oly befolyást gyakoroltak a jog fejlődésére, hogy az minél nagyobb számban alakítsa ki azokat az ügyleti formákat, amelyek új hitelalapok megteremtésére szolgálnak. Ezek a jogi konstrukciók, megfelelő funkcionálásuk mellett, alkalmasak lehetnek a tőkeáramlás előmozdítására, a gazdasági élet megtermékenyítésére. Gondoljunk e vonatkozásban a tulajdonjogfenntartásra, a bizományra s — nem utolsó sorban — a követelések engedményezésére. Utóbbi ügyleti forma kialakulása tette lehetővé azt, hogy az üzleti könyvekben jelentkező követelések, a csak később esedékessé váló vállalati összegek mobilizálhatókká válásuk s mint megfelelő hitelalap, a vállalkozás lehetőségeit erősítsék. A gyengébb pénzügyi felkészültségű vállalkozó gyakran így jut abba a helyzetbe, hogy a vállalati összeg mobilizálása révén, erősebb versenytársaival megküzdhessen, amint hogy általában az engedmény, mint hitelügyleti forma, a közép és kisebb existenciák gazdasági lehetőségeinek körét bővíti. A nagy vállalatok szempontjából a hitelszerzésnek ez a lehetősége viszonylag sokkal kisebb szerepet játszik.

A követelés engedményezés nagyobb gazdasági jelentőséget az által nyert, hogy az adós értesítésének mellőzése az engedményező számára az ügylet alkalmazását oly esetben is lehetővé tette, amikor az értesítés elmaradásához vitális érdekei fűződnek. Minthogy pedig ez az engedmény joghatályosságát nem érinti, az engedményes is a büntetőjogi szankció tudatában, abban a jogos feltevésben élt, hogy az engedményezőhöz befolyó, de őt illető összeget feltétlenül meg fogja kapni. Így az engedmény büntetőjogi szankciója — ha itt hasonlattal élni kívánunk — nem egy védőberendezésnek, hanem inkább egy oly pillérnek felel meg, amely nálunk is alapja lett e meglehetősen széles elterjedésű ügyleti formának. Az engedményező helyzete itt a fiduciárius ügylet természetének megfelelően alakul, e bizalmi viszony alátámasztását az engedményesnél a büntetőjogi szankciók funkcionálásába vetett hit adta meg. Ha ez a hit — a bírói gyakorlat ez újabb alakulása alapján — megsemmisül, úgy az engedményi ügylet a maga gazdasági jelentőségét veszti. Ennek a szempontnak a felismerése azután már annak a jórészt gazdaságpolitikai térre eső kérdésnek a felvetéséhez vezethet: *kívánatos-e a mi adottságaink között a hitel lehetőségek körét mesterségesen, a jog oldaláról érvényesülő befolyással szűkíteni?*

Ha itt — elsősorban a közép- és kisebb existenciák hitel-

lehetőségeinek erősítése érdekében — tagadó válaszhoz jutunk, úgy az engedmény büntetőjogi védelmének helyreállítása elkerülhetetlennek fog mutatkozni.

Dr. György Ernő.

Az özvegynek járó végkielégítés.

Az 1910/1920. M. E. sz. rendelet 12. §-a értelmében az alkalmazott megillető végkielégítés az alkalmazott elhalálása esetében annak eltartásra jogosult és arra rászoruló házastársát vagy kiskorú gyermekeit, ilyenek nemlétében eltartásra jogosult, vagy arra rászoruló szüleit vagy nagyszüleit, ha pedig igényjogosult gyermek is van, felében a gyermeket vagy gyermekeket illeti meg.

A végkielégítési igényhez a szolgálati viszonyon kívül álló tényelemet, a végkielégítésre rászoruló helyzetet kíván a jogszabály. A házastárssal és gyermekekkel szemben szigorúbb, mert nem elég, ha rászorulnak a végkielégítésre, de szükséges ezenfelül még, hogy az elhunyt az ő tartásukra köteles volt. Nyilván a szűk körben érvényesülő férjtartás, továbbá a vétkesen különélő feleség miatt kellett kidomborítani, hogy az egyéb feltételek megléte esetében is, csak az *eltartásra jogosult* házastárs és kiskorú gyermeknek van igénye a végkielégítéshez. Szülőnél és nagyszülőnél elég, ha egyéb vagyoni körülményeire tekintet nélkül eltartásra jogosult vagy ha a végkielégítésre rászorul. Ha szülő vagy nagyszülő jogszabálynál fogva jogosult az eltartásra, akkor valószínűleg olyan vagyoni körülmények között él, hogy eltartója halála után a végkielégítésre is rászorul. Felvetődik azonban a kérdés, mi történjék azon szülő végkielégítési igényével, akinek tartását az elhunyt leszármazó szerződés alapján, talán éppen ellenszolgáltatás fejében, vállalta el. Tartási kötelelem fennállott, ez az igény alaposságához az idézett rendeletszakasz szavai szerint elég, a szülő egyéb vagyoni körülményei az eltartási jogviszony keretén kívül állanak.

Szorult anyagi helyzetben élő szülőt, a végkielégítés minden további nélkül megilleti. Hogy szélsőséges példát említsek, végkielégítés jár az arra *rászoruló* szülőnek is, akit gyermeke jogos okból kitagadott.

Kérdéses, hogy az igényjogosult gyermeket minden esetben megilleti-e a végkielégítés fele, vagy csupán abban az esetben igényelheti a végkielégítés felerészét, ha szülő vagy nagyszülő kapja a végkielégítést. A rendelet szövegezése nem elég szabatos, a bírói gyakorlatban pedig idevágó döntést nem találtam. Érdekes, hogy a nagyszülőnek járó végkielégítés analógiájára az eltartásra jogosult és végkielégítésre szoruló unoka nem részesül a nagyszülője után végkielégítésben.

A budapesti kir. Tábla egyizben kimondotta, hogy a végkielégítés az arra jogosított egyén részére rendelt oly segélyezés, amely csakis őt illeti meg, amelyhez való joga, mint személyhez kötött jog, át nem ruházható és az örökösre át nem száll s mely mint követelés a jogosítottnak vagyonába csak